

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/214950,Proces-Rudolfa-Ha-pierwszego-komendanta-KL-Auschwitz.html>
26.02.2026, 22:32

Proces Rudolfa Hößa – pierwszego komendanta KL Auschwitz

11 marca 1947 r. w Warszawie ruszył proces organizatora i pierwszego komendanta KL Auschwitz. Była to już czwarta rozprawa przed Najwyższym Trybunałem Narodowym (wcześniej NTN sądził Arthura Greisera, Amona Götha oraz „katów Warszawy”), ale to właśnie ona wzbudziła największe zainteresowanie.

[Auschwitz Niemcy Zbrodnie niemieckie](#)

11.03.2026

Rudolf Höss (pośrodku, w słuchawkach), były komendant KL Auschwitz-Birkenau, siedzi na ławie oskarżonych w czasie swojego procesu przed Najwyższym Trybunałem Narodowym, marzec 1947. W pierwszym rzędzie siedzą m.in. obrońcy z urzędu Tadeusz Ostaszewski i Franciszek Umbreit. Fot. z zasobu IPN

Auschwitz stanowiło dla Polaków symbol ludobójczej polityki Niemiec podczas II wojny światowej. Świadome tego były również środowiska międzynarodowe i w 1946 r. władze brytyjskie wydały Hößa Polsce. Do zorganizowania procesu pretendowały Katowice i Kraków. Ostatecznie wybór padł na stolicę i tamtejszy gmach Związku Nauczycielstwa Polskiego, gdzie już wcześniej odbył się proces „katów Warszawy” z Ludwigiem Fischerem na czele.

Podstawę sądenia Hößa stanowił Artykuł 1 pkt a dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 r.:

„Art. 1. Kto, działając na rękę władzy okupacyjnej niemieckiej:

a) brał lub bierze udział w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej lub jeńców wojennych, w znęcaniu się nad nimi albo ich prześladowaniu,

(...) podlega karze śmierci”.

Rozprawa została starannie przygotowana. Dostęp do sali sądowej podlegał rygorystycznej kontroli, zagranicznym obserwatorom zapewniono pełną możliwość śledzenia przebiegu rozprawy dzięki jej bieżącemu tłumaczeniu na angielski, francuski, rosyjski i niemiecki. Składowi przewodniczył sędzia Sądu Najwyższego dr Alfred Eimer. Materiał dowodowy był gromadzony już od wiosny 1945 r. pod nadzorem krakowskiego sędziego śledczego Jana Sehna i składał się m.in. z odnalezionych dokumentów, opinii biegłych oraz zeznań licznych świadków – byłych więźniów KL Auschwitz.

Zebrana dokumentacja pozwoliła oskarżycielom udowodnić, że Höß odpowiadał za stworzenie i funkcjonowanie obozu zagłady oraz za śmierć setek tysięcy ludzi. Oskarżony nie próbował zaprzeczać, współpracował z sądem, udzielając szczegółowych wyjaśnień i próbując tłumaczyć nieścisłości w dokumentacji. W swym ostatnim słowie przyznał się do odpowiedzialności za wszystko, co działo się w obozie, gdy pełnił funkcję komendanta. Jeszcze przed rozpoczęciem procesu spisał swe wspomnienia.

Wyrok mógł być tylko jeden – 2 kwietnia Trybunał orzekł karę śmierci. Środowiska byłych więźniów naciskały na komunistyczne władze, aby wyrok wykonano na terenie byłego obozu.

Zachowane dokumenty i relacje potwierdzają, że Höß nie liczył na złagodzenie kary. Podczas oczekiwania na wykonanie wyroku przeżył nawrócenie religijne oraz napisał oświadczenie, w którym prosił naród polski o przebaczenie.

16 kwietnia 1947 r. został przewieziony na teren byłego KL Auschwitz, gdzie o godz. 10:05 zawisł na szubienicy.

Zbrodnie niemieckie popełnione w Auschwitz i ich sądowe rozliczenia od wielu lat stanowią przedmiot badań Instytutu Pamięci Narodowej. Efektem są liczne publikacje.

W pracy pt. [Niemiecki zbrodniarz przed polskim sądem. Krakowskie procesy przed Najwyższym Trybunałem Narodowym](#) (2021) dr Joanna Lubecka przybliży cztery rozprawy przed NTN przygotowywane przez Okręgową Komisję Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie, w tym procesy Rudolfa Hößa i 40 członków załogi KL Auschwitz. Autorka m.in. kreśli sylwetki oskarżonych i prokuratorów, oddaje ówczesną atmosferę wokół rozliczeń zbrodni niemieckich i związane z nimi dylematy prawne.

Polecamy też album [Profesor Jan Sehn 1909-1965. Prawnik, sędzia śledczy, łowca nazistów](#) (2019) dr. Filipa Gańczaka i Piotra Litki. Tytułowy bohater stał na czele wspomnianej Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Krakowie i miał ogromny udział w przygotowaniu procesu Hößa.

W połowie lat 60. głośny proces członków załogi Auschwitz zorganizowano w RFN. Przybliża go publikacja Hermanna Langbeina [Auschwitz przed sądem. Proces we Frankfurcie nad Menem 1963-1965. Dokumentacja](#) (2011).

Dowiedz się więcej:

- [Anna Zechenter: Rudolf Höss](#)
- [Joanna Lubecka: Ostatnie dni komendanta Auschwitz Rudolfa Hößa](#)
- [Sylwia Afrodyta Karowicz-Bienias: Zbrodniarze pod sąd! – czyli o powołaniu Najwyższego Trybunału Narodowego](#)
- [Filip Gańczak, Rafał Leśkiewicz: Tropiciele zbrodniarzy](#)

- [Joanna Lubecka: Kat, który kochał dzieci](#)
- [Łukasz Gramza: Śledztwo w sprawie KL Auschwitz](#)
- [Pakiet edukacyjny „Auschwitz - pamięć dla przyszłości”](#)
- **Rozmowa:** [Teoretycznie obrońcą mógł być każdy](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Auschwitz, Niemcy, Zbrodnie niemieckie

Artykuł